

УДК 821.163.3.09Конески,Б.(049.3)

Димитар Пандев

**ПРЕПРОЧИТ НА „ПРОСТО И СТРОГО – КОНЕСКИ“ НА
ИВАН АНТОНОВСКИ
(Клуб Матица, Скопје 2023)**

Основните дихотомии во јазикот Конески ги трансформира или ги транспонира, сеедно, во односот ОПИС – ПОРАКА.

И, тоа го изложува токму во оние статии што му се пишувани во времето на песната „Предела“, со која започнува и првото поглавје на оваа книга, во која авторот си го поставува прашањето: „Зошто „Просто и строго – Конески“?, што во основа е и наслов на книгата.

Се допира на овој начин Антоновски до сознајбите до кои се докоснува Конески во есеите „Одломки“, „Архитектонскиот принцип“ и „Двокатна песна“, во кои ја заокружува својата теорија за знакот и отвора простор за стилските синтези кои едноставно би нè одвеле кон граматичката структура на македонскиот јазик. Конески никаде не се изразува толку просто, но и толку строго како во стиховите од оваа песна, се спушта дури и на разговорно рамниште, благо декларирајќи се преку својата фонологија низ опозициите *шум* : *звуч*, вклопени во синтагмите *врева*, *јајма* и *шум* наспроти *звучни зборови*, што е така комплицирано изложено низ теории што ги заокружува своевремено Ноам Чомски низ опозицијата невербална наспроти вербална комуникација.

Стилските синтези остварени на фонетско-фонолошко рамниште му ги откриваме во песната со која Антоновски го заокружува својот вовед. „Ars poetica“, што во основа би било синоним за јазик со вградена своевидна паронимија, всушност, рима (леко и меко), антонимија и пак рима (силно а милно), синонимија со малку алитерација (со горчелив опит, со згрутчена мака) и, бездруго, отворена хомонимија која го контрастира

изговорот на возрасниот наспрема децата и го доловува недостижното низ ономатопејата: цив... цив... цив.

И веќе не е јасно исто ли цивкаат врапците и исто ли гракаат гавраните низ заумниот говор. И не е важно се допреле ли до таа сознајба Роман Јакобсон и Умберто Еко.

За нас е важно дека Иван Антоновски се доближил до мислата на Конески за поетиката воопшто, независно дали му останале во мислите сите оние неразбирливи одломки од детството на Конески кое го упатиле во сферата на литературата, на книжевната наука и особено на лингвистиката.

Антоновски се надоврзува на претходниците што Конески го истражувале и мемоарски како дел од нивното совремие или окружение и се вживува во растајнувањето на Конески за кое професорката Весна Мојсова-Чепишевска филолошки го предложува дипломатичниот израз „тестамент“, изнедрен меѓу другото и така форсиран низ книжевен разговор на сцена, перифрастично кажано, на значаен ден од македонската културна историја. Впрочем, Конески просто и строго се држеше до зборот „послание“ што е и наслов на една негова песна, но и книга.

А, секоја промоција на книга за Конески била значајна и не се сраemel од можност за искажување, дури и повеќе од на научен собир или конференција, зашто промоцијата напати не подразбира реплика, туку е фатика во која е вградена сета сериозност на она што Конески го сфаќа како автоматизација, но не ритуална или ритуализирана, туку како продолжена сеанса или сесија, сеедно, а пред сè како вовед во сложени меѓугенерациски односи во кои се сокриваат дихотомиите на лингвистиката:

„О мои предци! О мои внуци!
Нека прогласува овој час
Дека сум распнат меѓу вас.“

Со овие стихови Антоновски го започнува поглавјето „Просто и строго за исчитувањето на тестаментот на Конески“. Конески клучната дихотомија на македонската јазична посебност синхронија – дијакронија низ овие стихови ја проследува низ генетскиот код, толку својствен за јазикот на македонската народна поезија, особено за најдолгата македонска песна „Кузман капидан“, но и за сета македонска револуционерна борба, а Антоновски ја синтагматизира низ тријадата кодирана со знаците „Конески како тестамент“, „Везилка“, „Излезе сејачот да сее“, при што првиот знак се однесува на читањето на Мојсова-Чепишевска на делото на Конески, вториот наслов на книга-учебник што е реплика на истоимената песна на Конески, а третиот знак ја отвора типологијата на македонската совре-

мена (авто)биографска проза на фонот на есеистиката и мемоаристиката на Конески, што во основа отвора идеја за релативна проза во која не се толку битни ликовите, колку воспоставените односи меѓу нив, што е чиста лингвистика и семиотика, ако се има предвид дека главниот лик е лингвист, имено Конески, а авторот не е само писател туку и уметник, едноставно творец – Паскал Гилевски, еден од најдобрите, лингвистите би рекле, флуидни, т.е. течни – македонски раскажувачи на нашето време. И, тука маестрално Антоновски го вовлекува во плероматичноста на семиотичкиот триаголник Божин Павловски со пример, ох колку усложнета знаковност! од автобиографската трилогија што започнува со „Мемоари на задоцнетиот романтичар“ и ги спојува нивните автобиографии на фонот на записите на Конески од „Дневник по многу години“, а примерот од Павловски е книжевна реплика на стимулот од лингвистиката и поетиката предложен од Александар Потебња и преземен од Едвард Сапир, лингвисти што Конески вешто ги одбегнува. А, одбегнувањето на образложувањето на идејата не е ништо друго, туку вешто воден дискурс кон подлабока смисла. Како во песната „Штурци“. И е карактеристика за раскажувачи што спомнатите лингвисти, а пред сè, Едвард Сапир, би ги нарекле флуидни.

Знам дека ќе ја прочитате книгата на Антоновски и посочените примери, низ нив најдобро ги доловуваме автобиографиите на современиците низ нивната антиподност, имено спротивставеност на односите меѓу идентификација и универзализација, што не е ништо друго, туку поетика во функција на јазикот. Ништо без лингвистика.

А, во оваа книга ја има особено во интерпретацијата на Молитвите на Конески, на кои Антоновски им се посветил со сета своја истражувачка жар, а Конески им пристапува со сиот својот медијевистички багаж, во кој централно место заема, сепак, според наше мислење, Молитвата на свети Труфун, независно дали и како ја преточил во стихови, покрај сета онаа религиозно-апокрифна фрагментарност што му послужила како илустрација на неговата *Историја на македонскиот јазик*, а што ја вложил во поезија, најкодирано преку октоихот (та кој ли го прочитал, освен специјалистите), а најотворено, преку житијата, на кои Конески им пристапува со творечка жар, која денес со право би ја именувале и револуционерно логистичка. Но, проучувачите на молитвите на Конески се допреле до концептот „злоба“, што е клучен во „Молитвата на свети Трифун“, имено на онаа верзија што му се припишува на свети Климент Охридски, а Антоновски ја дообразложува врз примерот на „Лажни проци“, заокружувајќи ја својата енигма со почетната точка на теоријата за

знакот, исповедно започната кај свети Августин, а предложено продолжена кај Фердинанд де Сосир, во смисла, знакот се менува зашто се продолжува односот меѓу, сега го одлomuваме Сосир, зашто тој никаде не се спомнува низ целокупните дела на Конески, и ја прескокнуваме сета теорија на знаците и запираме на односот посочен од Конески ОПИС – ПОРАКА.

А, меѓу нив се распослала како рамнина изневерата. Од времето на свети Климент Охридски до денес. А, лажни пророци во тоа времепространство прст и плева... А, злобата знае да биде вовед во злоупотребата. Конески го чувствувал тоа, наша е само потврдата. И интерпретацијата низ сета трансмедијалност и трансмодалност на современите медиуми кои штедро се расфрлаат со стиховите на Конески. За лингвистите од ковот на Сосир и Конески доволен е само впечатокот независно како го претставува Конески низ своите текстови.

Впрочем, Конески им припаѓа на онаа генерација писатели што ги изневеруваат каноните и жанрите. И, тоа Антоновски го забележува и го следи низ сета творечка активност на Конески, од „Гладна кокошка просо сонуе“, на која, според наше мислење би му позавидел секој следбеник на Александар Потебња, од кого многумина се беа откажале, а сега повторно му се навраќаат преку когнитивистиката во која се заложи и Ноам Чомски, а дали ѝ остана верен не е важно.

За нас е сега важно, како што имаше обичај да каже Атанас Вангелов, секако барајќи го релевантното низ лингвистиката и поетиката, дека во Иван Антоновски имаме доследен следбеник на идеите заложени во целокупните дела на Конески, проект што го започна Милан Ѓурчинов, кој можеби за оваа книга на Антоновски би го кажал истото што го кажа своевремено и за „Лозје“.

А, Конески, само би се насмеал со една тиха констатација: на што сте мислеле да ми ја сведете книгата. Та, Конески како и Јакобсон уживаше во бесконечните приказни, како оние од „Чудесата...“ на Јоаким Крчовски. А, исчитувањето на Конески низ погледот на Иван Антоновски отвора простор за бесконечни приказни...